

C'mon Everybody!

C'mon Everybody!

Bert van de Kamp

Brave New Books

©Bert van de Kamp, 2015
Coverontwerp: CHep, deviantART
Foto: TAntoine
Foto auteur: Ton Stassen
ISBN: 9789402127003

Inhoud

Voorwoord	7
1. Prehistorie: Blanke en zwarte wortels	9
2. De jaren 50: Rock & Roll	47
3. De Jaren 60: De Nieuwe Popmuziek	77
4. De jaren 70: Van Classic Rock tot Punk	113
5. De jaren 80: Van New Wave tot Hip Hop en Dance	145
6. De jaren 90: Van Grunge tot Cross-over	166

Literatuur

Noten

'Been doin' my homework all week long
The house is empty, the folks are gone
Oooh, c'mon everybody..!
(Eddie Cochran)

Voorwoord

Het woord popmuziek is afgeleid van ‘populaire muziek’, maar wordt in de huidige cultuur vooral gebruikt als aanduiding van een bepaalde vorm van ‘lichte’ muziek die direct is voortgekomen uit de jongerenmuziek van de jaren vijftig. Niet alle populaire muziek is popmuziek. Bepaalde lichte orkest- en dansmuziek vallen buiten ons kader, evenals marsmuziek, fanfare, Franse chansons, Duitse schlagers en Nederlandse cabaretliedjes of levensliederen. De popmuziek waar wij ons mee bezig houden is de muziek die rechtstreeks is voort gekomen uit de rock & roll en op haar beurt een uitvloeisel van oudere voorbeelden van amusementsmuziek, ontstaan uit zowel kunstzinnige als folkloristische elementen.

Rock & Roll heeft het gezicht van populaire muziek dermate veranderd dat wij kunnen spreken van de ‘nieuwe’ popmuziek. Er was hier sprake van een hybride van stijlelementen (blues, folk, country), maar ook van buitenmuzikale elementen als ideologie en attitude. De Britse hoogleraar popmuziek Simon Frith benadrukt het eclectische karakter van deze nieuwe muziekvorm: ‘Rock kan [...] beter worden gedefinieerd aan de hand van zijn eclecticisme dan door te verwijzen naar een muzikale essentie, en beter worden begrepen door te kijken naar zijn algehele gebruik van technologie dan naar zijn gebruik van een bepaald instrument (bijvoorbeeld de gitaar).’¹

Rock & roll is aanvankelijk amusementsmuziek van en voor jonge mensen, waarin een op zich vrij onschuldige vorm van rebellie tegen autoriteiten en de gevestigde orde besloten lag, maar vooral ook een vrijheidsdrang: *it's my life and I do what I want!*

Vanaf het midden van de jaren zestig wordt het belang van deze muziek zo groot dat zij het predicaat 'teenagemuziek' ontstijgt en mede door de commercie, die er bezit van neemt, uitgroeit tot een hoofdader in onze muziekcultuur. Pop wordt rock en handhaaft zich vanaf die periode onder meer in samenstellingen als folkrock, hardrock en jazzrock. Het is muziek met artistieke pretenties: het transportmiddel en de creatieve uitlaatklep voor diepere gedachten en gevoelens die de artiest beroeren. Deze vorm van authentieke expressie onderscheidt 'rock' van 'pop' en verkeert op gespannen voet met de commerciële belangen die er op het spel staan. In de woorden van Frith: 'Rock is zowel onderdeel van de hoofdstroom van de commerciële muziek als een romantische kunstvorm, een stem uit de rand van de samenleving.'²

En Robert Palmer noteert: 'Rock lijkt vaak te functioneren als een continu gedoogde vorm van rebellie binnen de muziekindustrie, met een eigen identiteit en agenda.'³

Het is deze tegenstelling die vanaf het midden van de jaren zestig centraal staat in de discussie over popmuziek/rock als eigentijdse expressie- c.q. kunstvorm. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat dit onderscheid tussen pop en rock⁴ niet door alle schrijvers over dit onderwerp consequent wordt gehanteerd zodat er regelmatig van een terminologische verwarring sprake is. Na de opkomst van de nieuwe dansmuziek in de jaren tachtig wordt de term 'rock' steeds vaker geïnterpreteerd als 'classic rock' i.c. de 'klassieke' popmuziek van de jaren zestig en (vooral) zeventig.

Deze geschiedenis loopt door tot het jaar 2000, omdat alle nieuwe 21^e eeuwse ontwikkelingen nog niet voldoende langs kritische ogen zijn gegaan om tot Geschiedenis uitgekristalliseerd te zijn. Dit is een poging tot min of meer objectieve geschiedschrijving, enigszins gekleurd door een subjectieve visie en eigen ervaringen.

1. Prehistorie: Zwarte en blanke wortels

Troubadours

'De populaire muziek is geen modern verschijnsel. Naast de 'kunstmuziek' [...] heeft de populaire muziek altijd een bloeiend bestaan geleid en heeft zij de kunstmuziek op verschillende manieren beïnvloed.'⁵

Door de eeuwen heen heeft men altijd twee soorten muziek gekend, kerkmuziek en wereldlijke muziek, en binnen de laatste categorie heb je naast de instrumentale dansmuziek de gezongen ballades. In de Middeleeuwen werd er gedanst aan de hoven van de aristocratie, maar ook in kroegen en op pleinen, terwijl rondtrekkende troubadours (ook wel 'goliarden' of 'vaganten' genoemd) hun op muziek gezette gedichten zongen, aanvankelijk nog uitsluitend in het Latijn en in balladevorm. Zij vormen de voorlopers van de huidige folkzangers en singer-songwriters. De oudste *folk songs* waren vaak romantische liefdesliederen, maar ook drinkliederen, zeemans- en soldatenliederen. In een tijd zonder nieuwsmedia zorgden de troubadours er met hun lange, strofische liederen over veldtochten en krijgsavonturen (vaak met een satirische inslag) voor dat het nieuws werd verspreid van stad tot dorp en vice versa.

N.B. Deze traditie heeft zich tot in onze eeuw voortgezet, bijvoorbeeld bij de West-Afrikaanse griots of bij de maatschappelijk betrokken singer-songwriters en rappers.

Black Jack David

In 1956 neemt rockabilly zanger Warren Smith voor het legendarische Sun Records de single *Ubangi Stomp* op, met op de

B-kant *Black Jack David*. Twintig jaar later, vraagt Nick Tosches hem naar de bron van dat nummer.

'I wrote it,' antwoordt hij.

'Over naar Athene, de vierde eeuw voor Christus. In zijn *Symposium* verwijst Plato naar een poging van Orpheus, de mythische dichter en zoon van Oeegrus de harpist en muze Calliope, om zijn vrouw te redden uit het dodenrijk. Dit is voor het eerst dat Eurydice, de vrouw van Orpheus, en zijn avontuur in de onderwereld worden genoemd. Het is ook het begin van *Black Jack David*.'⁶

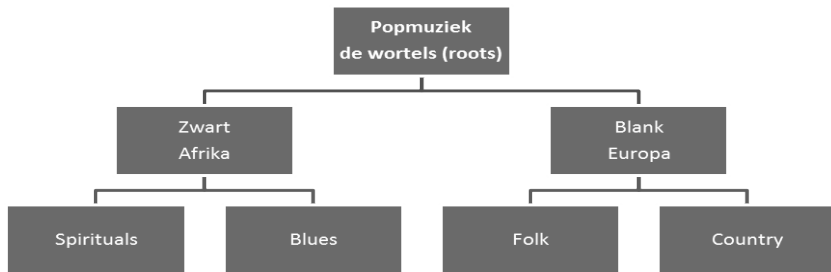
N.B. Later schreven ook Vergilius en Ovidius (*Metamorfosen*) over Orpheus en Eurydice. Dat leidde tot een Europese mythe in verhaal- en liedvorm. Van het middeleeuwse *Sir Orfeo*, en het 19^e eeuwse *King Orfeo* tot folk liedjes als *Johnny Faa*, *The Gypsy Laddie*, *Black Jack Davy*, opgenomen door The Carter Family (1940) en T. Texas Tyler (1945) en *Gypsy Davy*, vertolkt door Woody Guthrie (1944). The White Stripes coverden het nummer ook, o.a. in de docu *Under Great White Northern Lights* (2009).

Child Ballads

Hiermee worden geen kinderliedjes bedoeld maar de in de negentiende eeuw door de Amerikaan Francis Child verzamelde traditionele folk songs en 'broadsides' uit het Angelsaksische taalgebied, 305 in totaal en in vijf boeken bijeengebracht. De meeste ervan zijn mondeling - van ouders op kinderen - overgeleverd en dateren uit lang voorbije tijden. Zij danken hun bestaan mede aan de gewoonte om de teksten van liedjes, met de titel van de bijbehorende melodie plus een illustratie op brede vellen papier ('broadsides') vast te leggen. Child is niet de enige verzamelaar geweest, maar wel de belangrijkste en de overlevering van vijftiende, zestiende en zeventiende-eeuwse liedteksten danken wij dan ook vooral aan

hem. Mede door artiesten als Pete Seeger, Joan Baez en Bob Dylan, die ze aan het begin van de jaren zestig weer zijn gaan zingen, zijn deze nummers voor het nageslacht behouden gebleven.

N.B. Zo wijdt Clinton Heylin een uitvoerige studie aan het o.a. door Bob Dylan gecoverde lied *The House Carpenter*⁷, dat bij Child te vinden is onder diverse titels en zowaar 450 jaar oud blijkt te zijn.

Slaven

De moderne popmuziek is ontstaan in de Verenigde Staten, maar heeft haar wortels diep in de muziekgeschiedenis van Afrika en West Europa. De oorspronkelijke Amerikaanse muziek is die van de indianen, de *native Americans*, die in dit verhaal een bescheiden rol speelt. De Afrikaanse wortels worden ook wel de zwarte wortels genoemd, de Europese de blanke. In de 17e eeuw brengen immigranten uit Afrika en Europa hun eigen vormen van volksmuziek mee naar Amerika, waaruit in de jaren daarna, door combinatie en assimilatie, een nieuwe, rijke muzikale *gumbo* ontstaat. Rond 1620, het jaar dat de Pilgrim Fathers (Engelse en Ierse immigranten) voet aan wal zetten, arriveren ook de eerste schepen met Afrikaanse slaven ('negars') in Amerika. Zij brengen hun muziekcultuur mee: ritmische zangstijlen, al dan niet begeleid door trommels en fluiten, maar ook snaarinstrumenten als de

Noord-Afrikaanse *banjer* of *banjar* die als voorloper kan worden gezien van de banjo.

Zoals Paul Oliver duidelijk maakt⁸, zijn de meeste slaven die naar de Nieuwe Wereld worden verscheept niet afkomstig uit de West-Afrikaanse regenwouden, zoals vaak is verondersteld, maar uit de Noordelijker gelegen Savannen, waar snareninstrumenten frequenter voorkomen dan trommels of fluiten. Het waren vaak Nederlandse schepen waarmee de slaven naar Amerika werden vervoerd.

‘De slaven brengen uit Afrika een traditie van vraag-en-antwoord-gezangen mee. *Call and Response*. Die vorm is de basis van de Worksongs. De voorzanger zingt een zin. De groep herhaalt. Vaak wordt er geïmproviseerd. De herhaling door het ‘koor’ geeft de voorzanger de tijd om een - meestal rijmend - tweede vers te bedenken. In het herhalen van die eerste tekstregel treffen we reeds een van de oerkenmerken aan van de latere blues-structuur. De slaven gaan helemaal op in die gezangen. Ze draaien gruwelijke werkdagen van vijftien uur of langer, zeven dagen per week, onder een loodzware zon. De gezangen creëren verbondenheid en saamhorigheid. Troost.’⁹

Trommelspel wordt op de plantages verboden, omdat de bazen zich realiseerden dat je er boodschappen mee kon versturen. Ter compensatie raakt al gauw het ritmisch meppen op de eigen dijen of schouders (‘jaba patting’) populair. Tijdens feestjes, z.g. ‘plantation dances’, maar ook bruiloften en partijen, verzorgen de slaven meestal de muziek. Dan is het gebruik van trommels wel toegestaan. Daarnaast wordt geprobeerd hun zondige zwarte zieltjes te redden door hen te bekeren tot het christendom.

De zwarte slaven kenden eveneens het onderscheid tussen religieuze en wereldlijke muziek: ‘negro spirituals’ tegenover ‘work songs’ (o.a. ‘field hollers’ en ‘coon shouters’) en de meestal instrumentale ‘fife ‘n’ drum’ muziek. Aan het begin van de twintigste eeuw ontstaat hieruit een nieuwe stijl: de blues.

Negro Spiritual

In de 18e eeuw zien wij de eerste zwarte Baptistengemeenschappen en kerken. Uit het zingen van psalmen en hymnes ontstaat de 'negro spiritual': religieuze liederen, gezongen door solozangers of groepen als onderdeel van de kerkelijke eredienst. In 1867 wordt aan de Fisk-universiteit te Nashville een uit elf leden bestaande zwarte zanggroep opgericht, onder leiding van de blanke zangleraar George White: The Fisk Jubilee Singers. Deze eerste zwarte zanggroep met een cross-over-repertoire van blanke kerkzangen en Afrikaanse volksliedjes gaat op tournee om fondsen voor de hogeschool te verwerven. De spirituals van de groep zijn o.a. liederen als *Amazing Grace*, *Go Down Moses* en *The Battle Of Jericho*. Later zullen deze liederen door James D. Vaughn worden vastgelegd in liedboeken die aan het begin van de twintigste eeuw populair worden als 'shape note song books'.

‘Uit een groot aantal (negro)spirituals spreken dezelfde gevoelens van ontworteldheid en ellende als uit de blues. In tegenstelling tot de blues is de spiritual evenwel godsdienstig van aard, met een taalgebruik dat doorgaans eerder vaag is dan expliciet, eerder metaforisch dan direct, en eerder een expressie van de gevoelens van een groep dan van een individuele emotie.’¹⁰

N.B. In 1875 maakten de Fisk Jubilee Singers een Europese tournee, waarbij ook Nederland werd aangedaan. In de 20^e eeuw komt de term ‘gospel’ in zwang, soms ‘black gospel’ voor religieuze zwarte muziek. Naast koren krijg je dan ook de zanggroepen van vier of vijf personen, meestal mannen.

Angelsaksische volksmuziek (folk)

Voor de huidige popmuziek is vooral de ontwikkeling van de Angelsaksische volksmuziek, in balladevorm maar ook als instrumentale dansmuziek, van belang, omdat deze in de koloniale 18e eeuw door vele Engelse, Schotse en Ierse emigranten naar het nieuwe continent Noord-Amerika is overgebracht. In 1817 zijn van de in totaal dertigduizend kolonisten twee derde afkomstig van de Britse eilanden, maar vooral uit Ierland. In de 19e eeuw ontstaan in Amerika onder invloed van de Brits-Ierse balladetraditie een groot aantal nieuwe songs, die inhoudelijk refereren aan de maatschappelijke en politieke realiteit van die dagen.

Jimmie Driftwood (1907-1998), hillbilly-zanger en componist van o.a. *The Battle of New Orleans* en *Tennessee Stud*, vertelt met grote geestdrift over de veranderingen in het lied *Rattlesnake Mountain*, dat met de immigranten van Engeland naar Amerika wordt overgeheveld.

‘Een goed voorbeeld van een Britse folk song is *Springfield Mountain* dat wij hier kennen als *Rattlesnake Mountain*, een liedje

over een jongeman die er op uittrekt en door een ratelslang wordt gebeten. Zijn vriendin komt er dan bij en zuigt het bloed uit de wond. In de koloniale tijd, in Massachusetts, zuigt zij het vergiftigde bloed maar door een rotte kies komen ze beiden te overlijden. Tegen de tijd dat dit lied duizend mijlen westwaarts is gekomen, van de Smokies naar de Ozarks, is de inhoud veranderd en leven ze nog lang en gelukkig!¹¹

Rebel Songs

De Amerikaanse burgeroorlog (1861-1865), die op hardhandige wijze het land uiteenrukt en soms vader tegenover zoon of broer tegenover broer als vijanden tegenover elkaar plaatst, zorgt voor een collectief trauma, dat vooral in het zuiden een eeuw later nog merkbaar is. Het is dan ook een uiterst bloederig conflict met in totaal zo'n 630 duizend dodelijke slachtoffers. 'Als feitelijke oorzaak van de burgeroorlog kan wel de afscheiding gezien worden van de zuidelijke staten in 1861, die zich daarna de Geconfedereerde Staten van Amerika zouden noemen. Directe aanleiding voor die afscheiding was het verkiezen van de vrijzinnige Republikein Abraham Lincoln tot president. De Zuidelijke Staten zagen in Lincoln een bedreiging omdat hij uitbreiding van de slavernij wilde tegengaan.'¹²

Het is een feit dat liedbundels tot de uitrusting van menige soldaat behoren, want er moet wel gezongen worden, en de strijd levert ook een groot aantal 'rebel songs' op, waarvan er vele tot op vandaag de dag bekend zijn gebleven, zoals *Battle Hymn Of The Republic*, waarin twee bestaande liederen werden samengevoegd: de Methodistenhymne *Say, Brothers Will You Meet Us* en *John Brown's Body* over de slavenmartelaar John Brown.

Het is te vinden op het album *Songs of the Civil War* (Columbia, 1991) in een versie van Judy Collins. Verder op deze plaat het anti-slavernijlied *No More Auction Block*, dat een eeuw later door Bob Dylan wordt gebruikt als voorstudie voor zijn *Blowin' in the Wind*.

Ook *Yellow Rose of Texas*, *Rebel Soldier* en *Follow The Drinking Gourd* zijn bekend gebleven, evenals het vooral als mars bekende *When Johnny Comes Marching Home*.

N.B. De burgeroorlog zal tot ver in de volgende eeuw songschrijvers blijven inspireren. Zie o.a. The Band: *The Night They Drove Old Dixie Down*.

Cowboy Ballads

Vanuit het Wilde Westen komen de eerste cowboy ballads tot ons, waarin de avonturen van de buffeldrijvers en pelsjagers worden bezongen. Na een dag hard werken verzamelen de cowboys zich in de late uurtjes rond het kampvuur om te drinken en te zingen. Er is ook altijd wel een banjo of gitaar te vinden voor de begeleiding. In de songs wordt vaak de verhalende liedvorm gehanteerd, terwijl de melodieën afkomstig zijn van traditionele Schotse en Ierse ballades. Ze zijn rond de eeuwwisseling verzameld door John A. Lomax en in 1910 in boekvorm uitgegeven. Zij vormden een belangrijke bron van inspiratie voor folkies als Woody Guthrie en na hem ook voor Amerikaanse singer-songwriters als Bob Dylan, Rambling Jack Elliott, Tom Russell e.a.

N.B. Folkzanger Cisco Houston brengt in 1952 de elpee *Cowboy Ballads* uit op Folkways Records. Compilatie: *Greatest Cowboy Songs Ever* (Warner, 1998).

Buffalo Skinners

De cowboy ballad *Buffalo Skinners* is tot ver in de moderne tijd gezongen. Volgens John Lomax dateert dit lied uit de tijd vlak na het einde van de Amerikaanse burgeroorlog in 1865 (de song zelf spreekt in bepaalde versies van 'the year of seventy-three'). Er wordt hierin het waar gebeurde verhaal verteld van een groep

buffeljagers die door een huidenverkoper genaamd *Crego* in Jacksboro, Texas, wordt ingehuurd om voor hem te jagen. Als de zware, gevaarlijke klus is geklaard weigert deze Crego de jagers te betalen, waarop zij het recht in eigen hand nemen, de man neerschieten en met de buit de heuvels van Mexico invluchten. Lomax noteert 21 verschillende versies van dit lied, waarvan de melodie ontleend schijnt te zijn aan een traditioneel houthakkerslied uit Maine, getiteld *Canaday I-O*. De oudste plaatversie is van John Lomax zelf op het Library Of Congress-album *Cowboy Songs, Ballads And Cattle Calls From Texas*. Die versie is a-capella. De oudste mij bekende versie met gitaar is die van Woody Guthrie en Bob Dylan zingt het o.a. in 1961 ten huize van Bob en Sid Gleason en in zes jaar later op de *Basement Tapes*, getuige opnames die in 2014 eindelijk het officiële daglicht zien: *The Bootleg Series Vol. 11, The Basement Tapes Complete*.

Gebruik maken van bestaande melodieën bij het schrijven van nieuwe nummers, een oud gebruik in folk-kringen, wordt door Guthrie zelf met grote regelmaat toegepast. Op die manier zijn al eeuwen melodieën van de ene generatie aan de andere doorgegeven. Van veel traditionele folksongs doen dan ook meerdere versies de ronde, vaak onder uiteenlopende titels. Zo staat *Buffalo Skinners* ook bekend onder de titels *Trail Of The Buffalo*, *Range Of The Buffalo* en *Down In Mexico*. Tevens wordt de melodie van het lied vaak op haar beurt 'geleend' voor weer nieuwe folksongs.

N.B. Een opmerkelijke, vrij recente versie van *Buffalo Skinners* heet *Mexico* en staat op naam van Beck¹³. Hij heeft er echter een al dan niet autobiografisch verhaal van gemaakt over een jongeman die een baantje heeft bij een Mac Donald's Drive-in restaurant, ontslagen wordt en net als de buffeljagers ruim een eeuw geleden wraak neemt op zijn baas en naar Mexico vlucht. Mede door de droogkomische vertolking werkt deze versie enorm op de

lachspieren, zonder echter de oorspronkelijke betekenis wezenlijk aan te tasten. Deze oude cowboy ballad is bij Beck een moderne outlaw ballad geworden.

Minstrelsy

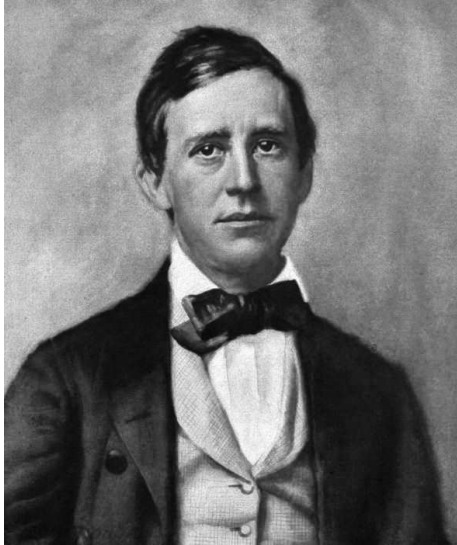
Minstrel music, of *minstrelsy*, zijn populaire zwarte liedjes die werden gezongen op de plantages in het zuiden van de Verenigde Staten en hun weg vinden naar de z.g. 'Minstrel Shows' waarin blanke zangers, geschminkt als zwarten het publiek probeerden te vermaken. Tijdens deze zang- en dans-shows, waar eerst kwartetten en later grotere groepen mee door het land trekken, worden de liedjes afgewisseld met komische schetsjes, waarin een stereotype van de Afrikaanse Amerikaan wordt uitgebeeld. Deze shows groeien in de periode van de Reconstructie snel uit tot de populairste openbare amusementsvorm in de Verenigde Staten. '*Het was een soort vroege televisie,*' aldus criticus Gary Giddins, '*een vorm van amusement waar iedereen kennis van kon nemen.*'¹⁴

'Minstrelsy evolueerde uit twee populaire vormen van amusement in Amerika van voor 1830: de als negers verklede blanke acteurs die optraden tussen de bedrijven van een toneelstuk of in het circus en de zwarte straatzangers die, begeleid door een banjo, in de steden speelden. De 'vader van de Amerikaanse minstrelkunst' was Thomas Dartmouth 'Daddy' Rice, die tussen 1828 en 1831 een zang-en-dansnummer ontwikkelde waarin hij zich voordeed als een oude, kreupele slaaf die hij Jim Crow noemde. Deze show werd op slag een succes en bleef tot het eind van de jaren dertig populair.'¹⁵

Stephen Foster

In Pittsburgh schreef ene Stephen C. Foster (1826-1864) de ene sociaal bewogen ballad na de andere. Foster situeerde zijn songs vaak in het Amerikaanse zuiden, waar hij zelf niet woonde. Zijn melodieën waren simpel en direct en hij liet zich beïnvloeden

door Ierse en Duitse ballades, Italiaanse lichte opera en 'minstrel songs'. Foster's naam is bekend gebleven, ook al is hij zelf nooit rijk geworden van zijn liedjes, omdat de wetten die in die tijd het auteursrecht regelden niet bijzonder effectief zijn.¹⁶ Hij stelde zich

te weer tegen minstrelsy dat hij als een schandelijke vorm van amusement beschouwde.

Foster overleed op 38-jarige leeftijd als een straatarme alcoholist ten gevolge van een longontsteking. Zijn bekendste titels zijn *Hard Times (Come Again No More)*, *Jeanie With The Light Brown Hair*, *Oh Susanna* en *Old Folks At Home (Swanee River)*. Compilatie: *Beautiful Dreamer - The Songs of*

Stephen Foster (Emergent 2004)

Vaudeville

Naast de rondtrekkende minstrel shows boden aan het eind van de eeuw muziekzalen, operahuizen en taveernes de gelegenheid tot muzikaal vermaak. Door de uitbreiding van het spoorwegstelsel konden artiesten ook makkelijker van de ene stad naar de andere trekken om op te treden. Zo ontstond het vaudeville- of music hall-circuit. Met een repertoire van drink- en zeemansliederen, evenals lichte liefdesliedjes traden de blanke zangers en zangeressen hier op, naast dansers, komieken, goochelaars, jongleurs en travestie acts. In deze categorie hoorden de *Ziegfried Follies* thuis en Norah Bayes, maar ook de naam van de vermaarde comédienne Sophie Tucker schiet ons hier te